

Das Latweefchu lauschu draugs.

1835. 7. Novbr.

45ta lappa.

J a u n a s   s i n n a s .

No Tschuh-guijewes pilssehtas, Karkowes gubbermentî dsittâ Kreemu semmê. Augsti zeenigs Keisers, taggad pa schahm mallahm sawas walsts laudis apraudsidams, atnahze 19tâ Oktober schai pilssehtâ un tē tāpatt, kâ wiffâs weetâs, ar leelu preeku un gohdu tikke sanemts. Stahweja tur preeksch pils, winnu sagaididami, tee saldati, kas tanni puffê gluschi us semneeku wihsî dsihwo, un winnu atnahkuschu gohdam sanehme, pehz Kreemu mohdes winnu apdahwinadami ar maisi un sahli. Turpatt winsch arri apluhkoja tohs daschadus dahrsa un mescha kohzi- aus, ko laudis tur woi no fehklas woi no sarreem paschâs smiltis par prohwi bija audsinajuschi, winnam parahdija. — Dhtrâ deenâ aisbrauze us Kurkses pilssehtu.

No Lauries walsts, pee melnas juhreas. Schahs semmes gubbernaters Keiseram ne fenn bija dewis sinnaht, ka diweem zilwekeem tanni puffê ittin labbi effoht isdewees, melnas juhreas silkus pehz Ollenderu wihses sahliht, un Keisers tag- gad irr pawehlejis, winnus abbus ar selta gohda simehm apdahwinahht, kas winneem ap kaku neffamas un kurrahm tee raksti uskalti: Zeem, kas dsennahs zitteem derreht.

• T e h w u - s e m m e s   m i h l e f t i b a .

I.

Tullus Ostilius, treschais Keemeru kehniusch, kas gan drihs 700 gaddus preeksch Kristus peedsimshanas dsihwoja, kam gauschi firds us karru neffahs, — un jehschu tanni laikâ wehl, Keemeru walstiba gauschi massa bija, no wiffahm nahburgu walstim gauschi nihdeta tappe, un tadeht winnai gauschi jafargajahs bija, — tad tomehr newarreja Tullus sawu karrigu prahtu remdeht, wiffmasak tad, kad peeminneja, ka winna tehwa- tehws, pirma Keemeru keisera Romulus laikâ, spehzigis karras-kungs bijis. — Tullus, jauns, dedsigis un gohdas kahrigis buhdams, tikhoja tadeht pehz karra. Isdewigs laiks us to negribbeja rahditees, tadeht tappe pirma kida us to bruhketa. — Gaddijahs, ka Keemeri no Albanerus walsts, un Albaneri no Keemereem bija lohpus nokehmschi. No abbahm puffedem tappe wihri suhtiti schohs lohpus atpaktak prasfihht, bet — karra gaididams Tullus sinnaja scho notikkumu tã grohsht, ka leela nesaderriba nahze, un karsch wairs nogreeschams nebija. — Tau bija daschi flaktini starp abbeem pulkeem notikkuschi, kad Albaneru kehniusch Klulius nomirre. Winna karras-kungs Mettus Surwezius fazzija Tullam, kad, ja winnu pulki wehl turpmak masaki tapsoht, tad gan Etruskereem lehti nahs- schoht, winnus abbus isniizzinahht; — so Etruskerti bija warreni; un ihpaschi Albanereem, kam ne ilgi ar zittahm tautahm karrâ, spehks bij suddis, bija no winneem jabihstahs. Tullus scho notikwarredamu breefmu eeredseja un bija ar prettineeka padohmu meerâ.

Karsch nu tappe mafak affinains darrihts. — — Nejaufchi gaddijahs abbös farra pulkös trihsdwihau brahti, wezzumä un spehka lihdfigi, Drazieri un Kurazieri faukti, winni Keemeru, schee Albaneru pusfe. Scheem brahleem bij tad nu, uf dschwibu un nahwi, — weenam prett ohtru fautees, un tas pulks, fas ohtru apfautu, buhtu tad arri wisfa farra = pulka weeta, to ohtru uswarrejis; — itt ka pee Dahwida un Gohliata. Karsfa tehwu = semmes mihlestiba fahze jaunettu firdis degt. Laiks un weeta tappe no fazzita, abbi pulki stahweja faddidamees fawös legherös. Sihme tappe dohta — un schee feschu jaunetti fahze breefmigi zihnitees. Igi, bes ka galla noredsetu, gahje strihde prohjam. Pehdigi tomehr Keemeru zerriba grimme, — jo diwi Drazieri kritte, ar wah-tim apflahti bes dschwibas, un tikkai weens weenigais palikke uf zihnischanas = weetu stahwoht. Jau preezajahs Albaneri, bet — nu ahtri pahri palikkuschais Drazieris uf wiltu apdohmajahs. Jtt ka no winneem griibetu behgt, eefahke nu skreet, lai Kurazieris, fas gruhtaki nekä wansch bija eewainoti, ischkkeefu, un tä weenu pehz ohtra nokautu. Tä arri isdewahs. Vehgdams greefehsh ahtri atpakkat, nositte pirmu tuwafu pakkat = skrehjeju, pirms wehl zitti warreja palihgä nahkt, tad ohtru un — täpatt treschu. Gan pats eewainohths, bet tak uswarrejis, greefehsh nu uf farra = pulku atpakkat, tur ar apbrihnoschanu un wissu patitschanu fanemts tappe. — — Leels wisfada wihse preeksch Rohmas bija schis notikkums, jo, buhtu arri schis weenigais Drazieris uswarrehts, tad buhtu arri Rohma suddusi, wiss — zittada wihse prohjam gahjis, bet tak, — zik fahpigi irr, ka Drazius, scho sawu tik jauku darbu, ar weenu fauna = blekki nokehfsja, fas mums winnu gauschi breefmigu parahda. Winna mahfa bija bruhte weenam no nositteem Kuraziereem. Winna roudaja, kad brahti pilsehta wahrös ar bruhtgana drehbehm uf plezzeem eenahkoht redseja, fo schis, ka tur eerastis, par uswarreschanas sihmi lihdsh nehmis bija. Kad nu winna scho drehbi, fo patte bija taifijusi, apfkartija, fahze winna gauschi raudaht, un — fas gan netohp schi no wissdsillakas lihdshzeetibas fagrahts? — Bet schi jauka juschana bija no brahta firdsh gluschi atstahjusees. Woi nu bija warrbuht wehl no karroschanas eekaitinahts, jeb arr, ka peemineta juschana gluschi no firdsh issuddusi, jeb warrbuht ka mahfa winnam par daudsh peemette, — bet, bija jau tak winna meefiga mahfa, un tikkai bespehzigä meita, — tas neschelneeks wilke, no dusmahm degdams — sohbinu, un — noduhre, pirms wehl zitti to warreja faweht, — raudadamu mahfu. Laudim tikpatt ka finatam (Rohmas rahtei) bija schis darbs gauschi reebigs, bet Drazius pateefiga stipra kauschanahs, un winna tehwa asfaras, fas wehl scho weenigo dehlu negribbeja pasaudheht, glahbe winnam dschwibu, jo laudis turreja winna tehwu = semmei parahditu palihdsibu par labbafu, ne ka winna nedarbu par raibigu. Bet zik daudsh leelaks un gohdajams nestahwetu Drazius pasaules = stahstös, kad ar scho grehku nebuhtu apwainojees?

II.

Drazius Rokles.

Bija gan drihs 500 gaddus preeksch Kristus dsimischanas, kad Porsenna, Etruskeru kehniensch, pee winna aishewguschu Keemeru kehniu Larkwiniu, ar pawahrdu lepnaish, atkal winna walstribä eezelt griibbeja. Etruskeri bija gauschi warreni, un winnu kehniensch Porsenna, ka stipris farra = kungs dikti bihjajams. Keemeru finnahs bija nu flitta klahschana, jo Larkwiniam bija wehl daudsh draugu Rohmä, fas pee winna turrejahs, tadeht finnahsam wairak no sawas paschas pilsehtas eedshwotajjem, ne ka no eenaidneeka bij jabihstahs. Tomehr finnahta labba isdarrischana paspehje Rohmas eedshwotaju galwas, wissas appaksch weenas zeppures dabuht, tä ka Larkwinius wahrös jau wiskeem gluschi reebigs tappe. — — Porsenna tuhwojahs un wiss behga pilsehtä, fo ahtri apzeetinaja; un liffahs ka jaw gan, watnu un Iberias = uppes deht, buhschoht deesgan fargati. Tikkai weens weenigais tilts bija wehl, par kurru eenaidneeks buhtu warrejis eekschä kluht. Scha tilta aiftrahweschanu, kad eenaidneeks jau wirsä speedehs, bija wihram, fo Drazius Rokles sauze, uestizzejuschi, — un bija gan ihfro wihru wehlejuschi. Wissi, fas winnam par palihgu dohti, behga, bet wansch pats stahjahs tilta

ee-eijamâ weetâ un kahwahs gluschi weens pats prett naidneekem, un pawehleja fa-wejeem: ka lai nu tiltu nopehshocht. No schahdas firdibas prettineeki eefahkumâ atrah-wahs. Wehl diwi zitti saldari, Largius un Ermenius, nahze Koflem palihgâ, un schee trihs, noturreja Etruskerus tif ilgi, kamehr tils bija nopehstis. Weenu balki wehl bij atstahjuschi, us ta tad nu Largius ar Ermeniu atpakkat aisslihdeja un tad arri scho no-nehme. — — Bet apdohmajeet, fo Kofles nu weens pats atlikts darrija? — Rebeh-dedams, winsch nu ihpafchi eenaidneekus us farru usfauze, bet — tak waijadseja peh-digi pascham wirfrohtai behgt. Kofles lehze nu, tahds kâ bija, ar brunnahm un kar-ra-rihkeem Eibheriâ un peldeja, no eenaidneeku bultu-krusfas pawaddihts, bet tomehr — ne-eewainohs, us fawejeem pahri. Reemeru preeka-brehkschana, un krisdamu balku ruhkschana bija eenaidneekus kâ apstulbojusji; neweens eedrihkschejahs Koflem pakkat dshitees, un pilsehta bija preeksch tahs reises glabhata. — — Jebchu nu gan Kofka is-glabhkschanahs itt kâ tiffai zaur brihnumu notiffe, un winna apnehschanahs gan ihsti trakt-drohkschiba bija, tad tomehr winsch sawu nodohmatu mehrki panahze, un tappe — kâ warrens Rohmas farrawihrs gohdahs. Ka winnam retta laime bija, irr redsams; bet winna darbs zaur to newarr massinahs tapt, jo, neaistahwetu Kofles to tiltu, kas sinn kas tad ar Reemereem buhtu notizzis? — — Redsams jau no ta ffaidri deesgan, zik dauds weena pascha wihra kreetniba farrâ geld. — — Tahda labdarrischanâ, fo Kofles tehwu-semmei bij darrijis, neleekahs wifs ihsti aismakfatees; skaisstako lohni neks tahds gohdawihrs sawâ firdi. Reemeri arri jutte scha darba wehrtibu. Daifija ta-dehl Koflem par peeminneschanu un gohdu winna darbam — bildes-stabbu us tirgus plazzi. — — Dauds semmes-gabbali tappe winnam dahwinati, un dauds no Rohmas eedshwotajeem apschinktoja winnu zik ween spehje. Tahda pateiziba un atshichana — prohtams gan — mohdinaja dauds zittus us lihdsigeem darbeem; — un rohahs arri tahdi gohda-wihri Reemeru stahstos wairak kâ jebkur.

III.

Kajus Muzius Skewola.

Kad nu Etruskerem winnu pahri-tiffchana par peeminnetu tiltu, fo Kofles aistah-weja, pagallam ne isdewahs, apnehmahs winnu kehnihsch Porsenna apfahrt Rohmu leh-geri mest. Apstahje tadeht kahdu pakalni tuhwu pee Rohmas, fo Janiful fauze, un apmette sawu lehgeri weenâ klajumâ. Wisfi zelti, pa kurreem Reemeri no jauna buhtu warrejuschî usturru egahdatees, tappe apschetti. Rohma bij tadeht leelâs behdâs, neis-zeekshams bads sahze laudis spaidiht. Jebchu nu gan Reemeri daschadi sinnaja pa-lihdsfetees, un Etruskerus daschu reift brangi isgraisija, tad tomehr nepaspehje winnus aisdshît, un liffahs itt kâ Porsenna apnemtohs jo deenas jo ilgoki lehgeri palikt. — — Eeksch schahm leelahm behdahm zehlehs gohdigs drohksch Reemeru jauneklîs, apnehmees, scho kaunu no mihlotas tehwu-semmes zaur kaut kahdu leelu darbu nogreest, jeb arri tiffai atreebt; — Muzius Skewola bija winna wahrds. Sawas isdarrischanas deht, gribbeja winsch Porsennas lehgeri dohtees, bet bihdamees, ka winnu Reemeri tadeht warrebht par behguli turretu, darrija winsch sawu padohmu sinnaham sinnamu, bet tomehr nefazzija, fo tur ihsti gribbeja isdarriht. Sinahts winnam palahwe sawu nos-dohmu isdarriht. — — Ar sehbinu appaksch mehrteta, Muzius us turren aishwillahs. Weenahzis redseja, ka saldareem schelawihna jeb lohns ismakfahs tappe. Porsenna seh-deja us pa-augstrinatâs weetas jeb us trohna, un winnam fahnds winna sifatehrs jeb skrihmelis, kas tâpatt spohschî kâ kehnihsch gehrhts bija. Ilgi newarreja Muzius is-schhîrt, kurfch no abbeem kehnihsch bija, un zaur ilgu mekleschanu taptu winna nodohms eenaidneekem sinams. Sifatehrs warrebht bija pee schahm isdarrischanahm wairak strahdajis, kâ pats kehnihsch, zaur fo tad arri Muzius weewihlehs, un sifahteru, to pae paschu kehniinu turredams, drohfschi noduhre. — — Muzius gan driht tauschu pulkâ pasudde, bet tappe tomehr fakertis un preeksch Porsennas wefts. Dufmigs kehnihsch winnu tuhlin jautaja un praffija kas winsch effohr? — — "Es esmu Reemeris" — at-bildeja Muzius kehniham ar wihra-drohkschibu — "un mans wahrds irr Muzius. Es

gribbeju Lewi, naidneekß naidneeku, nonahweht, bet ka nu man tas ne isbewahß, tad man tapatte drohßchiba mirt. Reemeris nefad fatwu drohßchibu neaisleeds! Leez manni nonahweht, bet sinni, es ne esmu weenigais, kas Lewi waija: Zoo Reemeru jausnekti irr swehrejusch, Lewim dßhwibu nemt. Manna reise bij pirma: zitti wehl nahf. Weenam tomehr schis darbs isdohfees, un winnam tehwu=semme par fatwu lfglahßschanu pateiß!“ — — Tik gauschi arri Porsenna scho drohßschu runnu un jausnektta neschaubamu prahtu apbrihnoja, kad tomehr bija par fawa skrihweta nahwi par dauds noskaitees, itt ka warretu scho darbu peedoht. Pawehleja tadeht fawejeem, Muziu azzumirkli fadestnacht. — — Muzius par scho pawehleschanu smehjajs, bahse — drohßchi ka papreeßsch, fatwu labbu rohku tuhwu buhdama ugguni, un — fadestnaja to lihds kaulam, bes ka jel kahdu sihmi rahditu, ka tas winnam fahpeja, gribbedams zaur to parahdih, ka winsch wisßas mohkas nizzinaja. — Schi wihrischa pastahwiba eedabßbujä uswarreschanu. Baidihts zaur winnu beedinaschanu un schahdu pastahwibu, un turklast jaunekli gauschi apbrihnodams, dewe Porsenna winnam brihwibu, derreja us weetas meeru, — apleghereschana mittejahß, un naidneekß us fatwu semmi aifgahje. — — Ihsti newarr faprast, woi wairak Muzius drohßchibu, jeb garra klastuhßschanu jeb winna pastahwibu apbrihnoht bußß? Rohma arri zaur winnu ween swabbada tappe, un arri winsch tappe Kolkem lihds apdahwinahßs, bet atradde arri tapatt ka schis, fatwu jautako preeku un atlihdsinaschanu par to, eeksch tahß apsinnaschanas, ka tehwu=semmei leelu palihdsibu parahdijis. To pawahrdu Skewola dabbuja winsch fawas fadestnatas rohkas behf. Arri winna peeminneschana muhßchigi dßhwohß. — ...f.

Sinna, zil naudas 6. Nowember-mehn. deenâ 1835 eeksch Rihges makfaja par daschahm prezzehm.

Par	Makfaja:	Subr. nauda.		Par	Makfaja:	Subr. nauda.	
		Rb.	R.			Rb.	R.
1	puhru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1	60	1	pohdu (20 mahrzineem) wasku	5	20
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1	25	—	tabaka	1	—
—	fweeschu, 128 mahrzin. smaggu	1	80	—	fweessta	2	—
—	ausu	—	85	—	dselses	—	65
—	sirnu	1	50	—	linnu, frohna	2	40
—	rupju rudsu = miltu	1	70	—	brakka	2	20
—	bihdeletu rudsu = miltu	2	—	—	kannepu	—	80
—	bihdeletu fweeschu = miltu	2	30	—	schkiftu appinu	2	—
—	meeschu = putrainu	1	90	—	neschkiftu jeb prezzes appinu	1	50
—	eefala	1	20	—	muzzu filku, egli muzzâ	6	—
—	linnu = sehklas	3	35	—	lasdu muzzâ	6	50
—	kannepu = sehklas	1	50	—	smalkas fahls	4	—
1	wesumu feena, 30 pohdus smaggu	3	—	—	rupjas baltas fahls	4	25
barrotu	wehrschu gaku, pa pohdu	1	—	—	wahiti brandwihna, puffdegga	9	—
				—	divdegga	10	50

Weenu subdraba rubli warreja dabbuht par 360½ kapeikeem warra naudas.

Lihds 6. Nowember pee Rihges irr atnahkusch 975 fuggi un aißbraufusch 867.

Brihw drikkcht. No juhrmallas=gubbernementu augßas waldischanas puffes:

Dr. C. E. Napierky.